

Czesław Waszkiewicz
Katedra Maszyn Rolniczych i Leśnych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

CHARAKTERYSTYKA KRAJOWEGO RYNKU MASZYN DO ZBIORU ZBÓŻ I ZIEMNIAKÓW

Streszczenie

Przedstawiono zmiany w produkcji, imporcie, eksporcie i podaży kombajnów zbożowych zachodzące na krajowym rynku maszyn w latach 2001–2007 oraz pras zbierających i maszyn do zbioru ziemniaków w latach 2002–2007.

Słowa kluczowe: kombajny zbożowe, prasy zbierające, kopaczki, kombajny ziemniaczane, produkcja, import, eksport, podaż

Wprowadzenie

Zmiany ustrojowe w Polsce, jakie nastąpiły na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku, spowodowały nie tylko daleko idące przekształcenia własnościowe w przemyśle maszyn rolniczych, ale także znaczące ograniczenia liczby produkowanych maszyn spowodowane ich zmniejszającym popytem przez polskich rolników. W latach 1996–1999 średni roczny popyt na kombajny do zbioru zbóż wyniósł 761 sztuk, prasy zbierające 4677 sztuk, a na kopaczki i kombajny do zbioru ziemniaków 2295 sztuk, co odpowiednio stanowiło 0,77%; 4,47% i 1,42% ogólnej liczby tych maszyn będących w użytkowaniu [Praca zbiorowa 2001]. Wskaźniki te są wysoce niepokojące, bo gdyby taka sytuacja utrzymywała się przez dłuższy okres, to odnowa parku maszynowego, w dużym stopniu przestarzałego konstrukcyjnie i technologicznie a także zużytego fizycznie, trwałaby od kilkudziesięciu lat w przypadku maszyn do zbioru ziemniaków i pras zbierających do ponad stu lat w przypadku kombajnów do zbioru zbóż.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie zmian, jakie następowały na krajowym rynku maszyn rolniczych do zbioru zbóż i ziemniaków w pierwszych latach XXI w. [Waszkiewicz, Lipiec 2006].

Rynek kombajnów do zbioru zbóż

Zmiany, jakie zachodziły w produkcji, imporcie, eksporcie i podaży kombajnów do zbioru zbóż w latach 2001-2007 przedstawiono w tabeli 1. W produkcji kombajnów, po sześciu latach występującej tendencji wzrastającej, w ostatnim roku (2007) nastąpił jej spadek o 17,94% w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 1. Ilościowe zmiany na rynku kombajnów do zbioru zbóż w latach 2001–2007
 Table 1. Quantitative changes on the market of combine harvesters within the years 2001-2007

Rok	Produkcja	Import	Eksport	Podaż
2001	436	410	224	622
2002	608	375	411	572
2003	610	296	529	377
2004	821	1938	1323	1436
2005	1197	2220	2359	1058
2006	1215	1923	2022	1116
2007	997	1785	1487	1295
Razem	5884	8947	8355	6476

Na ogólną liczbę wyprodukowanych kombajnów wynoszącą 5884, ponad połowa (57,93%) przypada na ostatnie trzy lata (2005-2007) analizowanego okresu. Import kombajnów do zbioru zbóż stosunkowo nieznaczny w latach 2001-2003, kilkakrotnie wzrósł w 2004 r. (6,5 w odniesieniu do 2003 r.) i na zbliżonym poziomie pozostał w latach następnych (2005-2007). W latach 2004-2007 import kombajnów znacznie przekraczał ich krajową produkcję, w wyniku czego całkowita liczba sprowadzonych kombajnów do Polski wynosząca 8947 o 52,06% przekroczyła krajową produkcję.

Porównując całkowity import i eksport kombajnów okazuje się, że sumarycznie Polska była importerem netto, chociaż sytuacja ta ulegała zmianom w poszczególnych latach.

Podaż kombajnów, wynikająca z popytu na te maszyny przez polskich rolników, w latach 2001-2003 ulegała systematycznemu zmniejszaniu. W 2004 r. nastąpił kilkakrotny wzrost podaży (3,8) w odniesieniu do 2003 r. i na poziomie powyżej 1000 kombajnów rocznie utrzymywała się w latach 2005–2007. Średnia roczna podaż kombajnów w analizowanym okresie wyniosła 925 szt. i była wyższa o 164 szt. od średniej rocznej sprzedaży kombajnów w latach 1996–1999. Może to wskazywać na nieznaczne zwiększenie wskaźnika odnowy kombajnów do zbioru zbóż użytkowanych w naszym rolnictwie.

Rynek pras zbierających

W tabeli 2 zestawiono dane liczbowe dotyczące produkcji, importu, eksportu i podaży pras zbierających w latach 2002-2007. W produkcji pras zbierających, poza 2003 r., występowała tendencja wzrastająca. Jedynie w latach 2006 i 2007 liczba wyprodukowanych pras była na zbliżonym poziomie i odpowiednio wyniosła: 8328 i 8312. Szczególną uwagę należy zwrócić na ostatnie trzy lata (2005–2007) analizowanego okresu, w których łączna liczba wyprodukowanych pras zbierających osiągnęła 64,88% całkowitej produkcji wynoszącej 36719 sztuk.

Tabela 2. Ilościowe zmiany na rynku pras zbierających w latach 2002-2007

Table 2. Quantitative changes on the market of pick-up balers within the years 2002-2007

Rok	Produkcja	Import	Eksport	Podaż
2002	4317	517	451	4383
2003	3883	165	1034	3014
2004	4693	1426	812	5307
2005	7186	1386	1476	7096
2006	8328	1917	1650	8595
2007	8312	1587	1418	8481
Razem	36 719	6998	6841	36 876

Całkowity import pras zbierających (6998 szt.) stanowił jedynie 19,05% produkcji krajowej i był on tylko nieznacznie wyższy od eksportu, gdyż różnica w liczbie sprowadzonych do kraju i wyeksportowanych za granicę pras zbierających wyniosła 157 sztuk. Na uwagę zasługuje wysoka podaż pras zbierających, która w porównaniu ze sprzedażą w latach 1996–1999 wzrosła średnio z 4677 sztuk rocznie do 6146 sztuk rocznie w latach 2002–2007. Wzrost produkcji nastąpił o 31,4%, co można tłumaczyć rozwojem technologii zbioru zielonek z przeznaczeniem na sianokiszonkę w formie bel owijanych folią, a także wpływa na przyspieszenie odnowy parku maszynowego.

Rynek maszyn do zbioru ziemniaków

Jak kształtowała się produkcja, import, eksport i podaż maszyn do zbioru ziemniaków w latach 2002–2007 przedstawiono w tabeli 3. Analiza danych liczbowych wskazuje, że produkcja, import i podaż kombajnów i kopaczek do zbioru ziemniaków charakteryzowała się dość dużą niestabilnością. Jedynie eksport tych maszyn, poza 2007 r., w którym nastąpił znaczący wzrost, utrzymywał się na zbliżonym poziomie. Porównując import i eksport maszyn do zbioru ziemniaków należy zwrócić uwagę, że eksport tych maszyn był ponad pięciokrotnie wyższy (5,48) od importu, a zatem Polska była eksporterem netto kombajnów i kopaczek do zbioru ziemniaków.

Tabela 3. Ilościowe zmiany na rynku kombajnów i kopaczek do zbioru ziemniaków w latach 2002–2007

Table 3. Quantitative changes on the market of potato harvesters and diggers within the years 2002-2007

Rok	Produkcja	Import	Eksport	Podaż
2002	1280	14	460	834
2003	1490	5	533	962
2004	2058	215	570	1703
2005	544	127	424	247
2006	1041	96	497	640
2007	971	130	735	366
Razem	7384	587	3219	4752

Całkowita podaż maszyn do zbioru ziemniaków w analizowanym okresie wyniosła 4752 sztuki, a zatem średnia roczna podaż była niemal trzykrotnie (2,89) niższa od sprzedaży tych maszyn w latach 1996-1999. Zjawisko spadku tak znacznej podaży prawdopodobnie wynika ze zmniejszenia are-
ału uprawy ziemniaków.

Podsumowanie

Analiza krajowego rynku maszyn rolniczych do zbioru zbóż i ziemniaków wykazała, że charakteryzuje się on wysoką niestabilnością. Średnia roczna podaż kombajnów do zbioru zbóż i pras zbierających w pierwszych latach XXI w. była wyższa od średniej sprzedaży tych maszyn w latach 1996-1999, co sprzyja szybszemu odnowieniu parku maszynowego. Sytuacja odmienna występuje w przypadku kombajnów i kopaczek do zbioru ziemniaków, co można tłumaczyć zmniejszającą się powierzchnią uprawy ziemniaków.

W artykule wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Bibliografia

Praca zbiorowa. 2001. Możliwości wyposażenia rolnictwa w nowoczesne środki techniczne w kontekście integracji z Unią Europejską. Wydawnictwo SGGW, Warszawa

Waszkiewicz Cz., Lipiec J. 2006. Analiza rynku maszyn do zbioru ziemniaków. Technika Rolnicza Ogrodnicza Leśna, 2